

Diu « L' Hospici, donchs, hont es ?
Ay ! que m' agafe
Per dolenta lo agutsil,
Que no tinch mare. »

« Vesten, diu, en nom de Dèu,
Mes dol no 'm fasses »
Y fent via « (Que ha d' esser !
Si la enterraren.)

« Bona jove me amparau...
« Que Dèu te ampare. »

La infanteta llambregá,
(La dels ulls d' àngel ?)
Y ab cruixit de dents digué
Mes escanyantse

« Jo no puch esser allí
Hont son los altres. »

Y perdés en mig la gent
Qu' en va buscar,
Repenedida que 'n fo
De ses paraules ;
La pobreta de son cap
No 's pot mes traure.

Si es podia obrar dos colps !
Viua la imatge
De la nina que perdé
Assí á bon frare
Prega que li consellás
Alló que fahes :

« Jo plorava dia y nit
D' ella membrantme ;
Passat temps, en lo carrer
Veig atansarse
Una pobreta ab les pells
Tost despullades.

Com la meua de anys complers
N' hauria quatre,
Com la meua lo seu port,
Son gir, son planyer,
La veu seua y aquells ulls
Que be 'm pregaren.

Jo encar plor !... mes veig de nit
A dis d' un claustre
Professó fent d' angelets
Y verges sanctes

A una qui no pot seguir
Y no li encaben.

Com de aquella sa tristor

Fa quels ulls baixa ?

« Es quel ciri adú apagat,

Es que les llàgrimes

Que li apagan sempre 'l llum

Son de sa mare.

No ploreu y del consell

Feu á Dèu gracies,

Si la gloria li plorau

Lo cas pot darse

Que no pugue esser allí

Hont son los altres. »

Lo amarch plant des de llavors

En dolces riatlles

Que girar los ulls al Cel

Fan vers los àngels,

Convertit n' es de conort,

Y no n' hi ha d' altre.

LLORENS DE CABANYES.

★
★ ★

S ENTAT un jorn al seu costat, li deya
Srublert de goig y ab tremolenca veu:
—Si per etzar te feya
l' amor un altre, triomfaria 'l meu?
Y ella ab los ulls enterbolits, mirava
l' ampla catifa que 'ls rejols cubria;
—no ho duptes;—contestava:
y entre sas mans la meva ma estrenyia.

.
Avuy qu' entrats en anys, plens de frisança
evitéu de la mort tots 'ls perills,
tant sols ab la esperança
de veure creixe á 'ls fills dels nostres fills...
Quan remembrém nostra passió amorosa
y 'ls juraments d' estimació que 'ns feyam,
replica baix la esposa:
—¡Si ara 'ns diguessem lo qu' un temps nos deyam!

ENRICH FRANCO.

BIBLIOGRAFÍA

MEMORIAL NUMISMÁTICO ESPAÑOL. — *Colección de trabajos, artículos, etc. sobre la numismática antigua y moderna, especialmente la española, ordenada por D. ALVARO CAMPANER Y FUERTES, con la colaboración de distinguidos anticuarios y aficionados.*— Barcelona. Imprenta de D. Celestino Verdaguer.—Tres tomos, años 1866, 1868 y 1872-1873.¹

Plaunos sobremanera poder ocuparnos en LA RENAISSANCE d' una de las publicaciones periódicas que mes honran á la nostra terra, única que sabem se publiqui á Espanya y digne per lo mérit de sos estudis y per sas condicions tipográficas y artísticas de fer costat á las de son mateix genre que 's publican en altres païssos. Nos referim al MEMORIAL NUMISMÁTICO ESPAÑOL, revista ahont los treballs sérios y científichs trovan mes acceptació y major ajuda de la que per desgracia acostuman obtenir en nostra patria. Esta circunstancia de que ab rahó se planyen sos directors á la fi del volum II, explica l' irregularitat ab que surten los números de la Revista, ademes de moltras altras dificultats contra las que tenen de lluytar pera portar endevant sa noble y patriótica empresa; las quals empero no son obstacle pera que fassin son camí poch á poch y fins aturantse quant

¹ Los tres tomos sortits se venen en la llibrería de Alvar Verdaguer, Rambla del mitj.—Barcelona. En la mateixa llibrería s' admeten suscripciones al volum IV y següents.

es necessari, pera continuarlo després ab nou dalé y ab lo just convenciment de que fan una obra bona y profitosa. Axis es qu' al present estan á punt de comensar la publicació del volum IV pera 'l que tenim entés han reunit materials tan interessants ó pot esser mes que 'ls continguts en los tres anteriors, alguns dels quals ho son principalment pera la numismática de la nostra terra. Tant de bó logrin tanta constancia y afanys despertar lo bon gust á l' es udi d' esta branca de l' Arqueologia, una de las que mes interressan y mes utilitat portan á la Historia, y que tant ha de contribuir á posar en clar los temps antichs de la de Catalunya.

Surt, donchs, lo MEMORIAL per quaderns trimestrals de mes de sexanta planas, ab dos ó tres láminas grabadas ó litografiadas cada un segons son las exigencias del text, distribuïts en dos parts; l' una destinada als treballs numismàtics y l' altre ab lo titol de MISCELÁNEA á las noticias numismáticas que mes poden interessar als aficionats y coleccionistas: cada quatre quaderns forma un volum ab sos corresponents índice y portada. Son objecte es tenir al corrent dels adelantos de la ciencia numismática, principalment de l' Espanyola, donant noticia de las monedas inéditas y de las que tots los dias se descubren y contribuir á son progres corretjint atribuciones equivocadas; rectificant descripcions mal fetas y completant per modo de detinguts estudis, atinadas observacions y publicació de documents numismàtics l' inteligencia y deduccions històriques que proporcionan las monedas ja conegudas.

Una senzilla ennumeració dels articles continguts en los tres volums fins ara publicats seria suficient pera demostrar que 'l MEMORIAL ha complert be y satisfactoriament sa tarea; pero nostre objecte s' esten á fer palpable, á nostres lectors los beneficis qu' esta Revista proporciona á la numismática é historia catalana, ab particularitat y la conveniencia de que s' aguanti y prosperi. Citarem, donchs tan solament los treballs mes importants, pera fixarnos luego en lo que 's referex á Catalunya, assumpto principal baix lo punt de vista de LA RENAIXENSA.

Son notables, en la numismática antigua, l' article de N. J. Zobel sobre l' existencia d' un alfabet desconegut usat en algunas regions meridinals de la Bética; lo treball de 'N Alvar Campaner, titolat: *Una moneda inédita de Ebusus*, recopilació al propi temps de tot

quant se sab de la numismática antigua de las Illas Balears; l'estudi d' En Biosca sobre dos medallons ultimament trovats á Jecla; las preciosas dissertacions de Mr. Sabatier sobre l' As romá, la moneda d' or romana y las monedas de coure imperials; y finalment los estudijs de M. Heïss sobre l' época en que s' acunyaren las monedas celtibéricas, l' idioma en que estan escritas sas leyendas y l' interpretació de sos characters ó lletras. Respecte á la numismática media y moderna, ha publicat lo MEMORIAL las monedas godas novament descubertas ó no publicadas, pe 'l P. Florez en lo volum III de sa magnífica obra *Medallas d' España*; gran número de pessas inéditas ó trobadas de poch corresponents á las séries castellana, aragonesa, balear, etc.; un trevall del ja citat Campaner sobre las *modernas colonials espanyolas*, ó sian las monedas espanyolas acunyadas á América: y per fi, una complerta llista de las medallas de proclamació dels reys d' Espanya, feta per N' H. Perez Varela y anyadida per N' Ildefonso Cerdá.

Concretantnos ara á Catalunya y comensant també per la numismática antigua, conté 'l MEMORIAL además del meritat trevall de Mr. Heïss sobre s' alfabet celtibéric que permet sospitar de catalanas y acunyadas á Ampurias, Tarragona, Lleyda, Guissona, Vich, Badalona, Mataró (Iluro) ? Isona, Berga ? etc., algunas de las monedas que ostentan lletras celtibéricas; un extens é importantíssim article dedicat á las monedas emporitanas per En Celestí Pujol y Camps, en lo qui dona rahó no menys que de doscentas vint y dos monedas diferentas, gregas, celtibéricas y llatinas, acunyadas per l' antigua *Emporió*, inéditas, molts d' ellas acompanyanthi oportunas observacions sobre tot quan tracta del gran número de monedas de tipo grech acunyadas en diferents punts d' Espanya imitant las d' aquella població; dato preciosíssim pera nostra historia y en lo qual no 's deté l' autor tant com se mereix, obligat tal volta pél carácter purament numismátich de son trevall, circumstancia que també esplica que no utilisés l' article anterior publicat en la mateixa Revista per l' avants citat Mr. Heïss, sobre las *siglas* ó abreviaturas indicativas de valor que mostran algunas de las monedas celtibéricas d' Ampurias. A la mateixa época corresponen també la noticia de N' Alvar Campaner sobre una colonial inédita de Tortosa y Amposta, acás *semis* ó *quadrans*, diferenta de las que 'l sabi

P. Florez publicá pertanyents á aquellas poblacions; l' una colonia, l' altre municipi, segons las monedas y los autors antichs: y per fi, un estudi de Mr. Heïss dirigit á probar qu' algunas de las monedas romanas imperials foren batudas á Tarragona.

Las monedas godas pertanyents á Catalunya que 'l MEMORIAL ha donat á conexas son las següents: de *Leovilgo*, una de Dertosa, una de Roda y una de Lebea (Llivia?); de *Recaredo*, dos de Roda y dos de Tarracona; de *Liuya II*, una de Barcinona y una de Tarraco; de *Witerico*, una de Tarraco y una de Barcino; de *Sisebuto*, una de Tarraco y una de Bergio (Berga?); de *Suinthila*, una de Tarraco y una de Ventosa (catalana?); de *Sisenando*, dos de Tarraco; de *Chintila*, una de Serunda; de *Tulga*, una de Tarraco; de *Recesvinto*, una de Tarraco; de *Wamba*, una de Tarraco; de *Egica*, una de Tarraco y dos de Serunda; de *Egica y Witiça*, tres de Serunda; de *Witiça*, dos de Serunda y una de Tarraco; y d' *Achila*, (usurpador?) una de Tarraco. Totas ellas se contenen en lo Catálogo descripció del ja citat Sr. Campaner ó en l' article bibliográfic escrit pél matex sobre l' última obra de Mr. Heïss, ahont se fa constatar que la major part son tersos de sou d' or, acomodats al sistema romá llavors vigent. Las dos d' Egica de Gerona se trovan en un trevall d' En Pujol y Camps, del qui parlarém despres.

Entrant ja á l' época comtal y moderna, la mes abundant en monedas y per consegüent aquella á que 'l MEMORIAL ha dedicat major atenció trovem sobre monedas catalanas los següents estudis relatius quasi tots á las avans no publicadas. Del director de la Revista un interessant article sobre las deu monedas conegudas dels comtes d' Urgell, Armengol VIII, Aurambia, Pere condestable de Portugal, Pons de Cabrera, Armengol X, Teresa d' Entenza y Pere infant d' Aragó y una noticia feta ab unió de N' Artur Pedrals sobre 'ls pretendents á la corona aragonesa Renato d' Anjou, Pere condestable de Portugal y Enrich de Castella. D' En Celestí Pujol y Camps un llarch y documentat trevall sobre las monedas gironinas de totas épocas, que dona compte de cinquanta una monedas y vuyt proclamacions acunvadas á Gerona, al que debem referir una carta del reputat arqueólech Fidel Fita tixant quinas eran las monedas nomenadas *rocabertins*, D' En Francisco Viñas una carta completant é interpretant la esborrada llegenda dels cinch sous de Figueras. Y

ultimament de N' Artur Pedrals los estudis sobre tres monedas comtals de Gerona novament trovadas; sobre el timbre de Perpinyá al qui acompanya un precios document datat en 7 d' Agost de 1473 autorisant á Vilafranca de Conflent pera batrer moneda de plata y velló; sobre las monedas barcelonesas ditas de necessitat, batudas ó reselladas durant las turbulencias de mitjans del segle XVII; y sobre moltes altres monedas descrites en la secció de NOVETATS: com son, de Vich dos episcopals y una de Ferran II; de Lleyda, quatre, dos d' ellas pugesas propies del setgle XIV; de Barcelona un croat de Pere II, varias de Bellpuig, Cervera, Urgell, Sanahuja y Tarraga, anteriors algunas als acontexements de 1640 y altres pertanyents á esta época.

Acabarem nostra relació ab la llista de las proclamacions catalanas, treta del referit Catálogo de N' H. Perez Varela. De *Lluís I*, Barcelona y Tarragona; de *Ferran IV*, Barcelona, Cervera y dos de Gerona; de *Cárlos III*, Barcelona, Cervera y dos de Gerona; de *Cárlos IV*, Barcelona, Cervera; Puigcerdá, Sos?, dos de Gerona y dos de Lleyda; de *Isabel II*, Barcelona dos, dos de Gerona, dos de Manresa y dos de Tarragona.

Demostrada l' utilitat é importancia del MEMORIAL NUMISMÁTICO ESPAÑOL, falta 'ns solament encomenar als vers catalanistas procurin sostenir tan interessant publicació, mes que mes quant no es de esperar, en vista dels qu' ultimament han vist la llum pública, surti durant molt temps cap tractat de numismática catalana ni espanyola que compregui los estudis y descobriments que s' han fet y 's fassin de nou.

J. B. S.

NOVAS

LA Redacció de LA RENAIXENSA al anunciar la sensible pèrdua d' EN FELIP PIROZZINI Y MARTÍ qu' ha mort en lo vehí poble del Hospitalet del Llobregat lo dia 7 del corrent, s' associa al intens sentiment qu' ha causat tan trist succés á sa familia, á sos amichs y á tots los catalanistas, y recorda ab greu pesar que ab éll li falta un ver company de redacció qu' havia contribuït ab sa inspirada poma y ab sacrificis de tota mena á la vida y esplendor de aquesta Revista.

Los llors guanyats en las nobles lluytas literarias de nostra llengua ornavan son front y havian sigut deguda recompensa á sa inspiració y á son estudi; y la seva natural modestia havia fet sols patrimoni del círcul de sos amichs sas bellas produccions musicals que tant bé recordavan nostras cansons populars. Lo catalanisme contava ab éll un de sos mes fermes campeons y un propagandista decidit é infatigable.

En Valencia s'acunyarà una medalla conmemorativa del pròxim centenari de D. Jaume, que s'ha encarregat al escultor Sr. Santigosa en que s'hi veurà lo busto del Rey y la següent inscripció: En l'anvers y al entorn del busto, «Ab ardiment guerrejá. Ab sabiesa llegislá» y en lo revers y al peu de l'escut d'armas de Valencia *La ciudad é regne de Valencia al molt alt en Jaume I en la sisena centuria de la sua mort y la fetxa.*

Aplaudim com se deu que sia catalana l'inscripció de la medalla y sols devém notar que la paraula *ciudad* deu escriurers *ciutat* y que tal volta la conjunció *é* forma contrast per lo anticuada ab lo restant del llenguatge.

S'ha estrenat al Odeon una pessa del Sr. Piquet titulada *Del primer al tercer pis.*

En una botiga de marmolista del carrer de Ronda de Sant Pere, hem vist exposadas duas lápidas ab inscripcions catalanas que recorren la restauració d'una iglesia ó capella propietat del Sr. Comte de Belloch y de la torre del homenatge del castell d'aqueix mateix nom.

Al par que la complacencia ab que hem vist la prova del catalanisme qu'ha donat aquell Senyor al fer fer en català ditas lápidas, devem manifestar que es de dordre no s'haje posat mes esment en la part ortogràfica que está notablement descuidada.

Lo Govern ha adquirit entre altres obras de la Exposició de bellas arts de Madrid los cuadros del Sr. Rabadá *La riera blanca*, del Senyor Urgell *L'oració de la tarde* y 'l del Sr. Nin y Tudó, aixís com lo *Cristo* del Sr. Vallmitjana.

Als 29 de Maig passat morí á Bonn lo saví filòlech, fundador de la Filologia de las llenguas romanas en Alemania, Frederich Cristiá Diez. Nasqué al 15 de Mars de 1794 á Giessen (Gran Ducat d'Hesse-Darmstadt) hont especialment baix la direcció de F. G. Welker se dedicá á la Filologia clàssica, que cambiá ab l'estudi de las llenguas y literaturas modernes, despres de son retorn desde Fransa á sa patria, havent pres part á la campanya de l'any 13 en un cos de tro-

pas d' Hesse. Goethe, á qui va visitar en una primavera á Jena, 'l determiná á estudiar la poesia dels antichs provensals. Despres d' haver passat alguns anys á Utrecht dedicat al estudi de las lletras, fou nomnat en 1822 *privatdocent* de llenguas del Mitj-jorn á l' Universitat de Bonn, *professor extraordinari* en 1823, y *professor ordinari* en 1830. Diez's va fer una merescuda reputació com escriptor, gramátich y literat. S' ocupá principalment de la poesia dels trovadors y de las llenguas romanas. Duas de sas obras han sigut traduhtidas al francés per Roisin : *Beiträge zur Kenntniss der ramanischen Poesie* (Berlin 1825) traduhtida ab lo títol : *Essais sur les Cours d' amour* (Paris 1842), y l' altre, *Die Poesie der Troubadours* (Poesie des Troubadours); Zwickau, 1826; Paris 1845. Diez doná á llum á mes la traduhtió alemana d' ayres provensals y antichs romances castellans. Es també autor de l' obra titolada : *Leben und Werke der Troubadours* (Vida y obras dels Troubadours) Zwickau 1829. Entre sas obras clássicas devem fer menció de la *Grammatik der Romanischen Sprachen* (Gramática de las llenguas romanas) 3 volums, Bonn 1836-1842, tercera edició 1870-1872, traduhtió francesa 1875; que es sa obra mestre despres de la que seguí l' *Etymologisches Wörterbuch des romanischen Sprachen* (Diccionari etimológich de las llenguas romanas) tercera edició 1870-1872, traduhtió francesa 1875. A mes de molts articles publicats en los *Annals de Berlin* y en altres Revistas literarias y savias doná també á llum : *Altromanische Sprachdenkmale* (Antichs monuments literaris de las llenguas romanas); Bonn, 1846, y *Ueber die erste portugiesische Kunst und Hofpoesie* (Sobre la primitiva poesia portuguesa artística y cortesana), 1863.

Acabarem ab las següents ratllas que una má amiga li ha dedicat en lo Diari de Bonn, que tan enalteixen al savi filólech :

«La modestia personal del home célebre, que evitava tots los honors tant ben merescuts formava una conmovedora antítesis ab la fama de nostre Diez, y la gran autoritat de son nom y de sa importancia que li cabé entre 'l gran nombre dels que 's dedican á sa especialitat, no pogué may afectar á la vera benvolensa ab que savia jutjar travalls científichs de molta menos válua que 'ls seus y »corretjirlos quan semblava necessari.»

En una excursió darrerament feta per la comarca d' Urgell per En Joseph Fiter é Inglés, ha trobat en la iglesia parroquial de Bellcayre un retaule del sigle XV que representa la gloria de la Verge y que degudament netejat resultá ésser d' algun valor artístich. Y lo mes notable de la trova es lo rétol que en lletra gòtica 's llegeix al peu y que diu. «Pere garcía de benanare ma pintat any MCCCCLI.»

Ab aquest número repartim l' últim plech de interessant novela JULITA de D. Martí Genis y Aguilar.

En l' últim número nos passá desapersebuda la següent errada. En la primera poesia de D. Vicents Arteaga, lo vers que deya «posarés 'n mon pit la mar» te de dir: «posaré 'n mon pit la ma».

SUMARI

JOSEPH M. PELLICER.	Novas aclaracions relatives á la tomba bisoma de Jofre lo Pelós.	323
ANTONI AULÉSTIA.	Quadros de historia catalana.	334
FRANCISCO MASPONS.	Lo Convent de Jesús.	344
P. A.	L' hereu.	352
RICART GINEBREDÀ.	La conservació dels fruyts.	362
EMILIO VILANOVA.	Gitanesca	371
EMILIO COCA.	Lo que diu lo vent.	379
LLORENS DE CABANYES.	Contessa.	381
ENRICH FRANCO.	*.	385
J. B. S.	Bibliografía.	386
	Novas.	391